

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 489

van **YASMINE KHERBACHE**

datum: 26 april 2016

aan **JO VANDEURZEN**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Hulp- en dienstverlening aan radicale gedetineerden - Plan van aanpak (2)

Twee maanden geleden vroeg ik om de stand van zaken van het 'plan van aanpak in het kader van gewelddadig extremisme' (schriftelijke vraag nr. 365, 24 februari 2016). Nu de opening van de gespecialiseerde vleugel voor geradicaliseerden een feit is, verneem ik daarover graag de stand van zaken.

Ter herinnering, het Vlaamse strategische plan 2015-2020 'hulp- en dienstverlening aan gedetineerden' bevat een passage over radicalisering. In 2015 zou er een 'plan van aanpak in het kader van gewelddadig extremisme' worden opgemaakt, in overleg met het directoraat-generaal penitentiaire inrichtingen, dat zou worden afgestemd met het Vlaams Platform Radicalisering: "De evolutie van de laatste jaren op vlak van gewelddadig extremisme vraagt – ook in het kader van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden – een specifieke aanpak. Dit geldt voor de 'bejegening' van gedetineerden die worden verdacht van of veroordeeld voor feiten gelinkt aan gewelddadig extremisme én voor de groep gedetineerden die vatbaar kunnen zijn voor het plegen van dergelijke feiten. Alhoewel het toegang laten hebben tot de 'algemene' hulp- en dienstverlening de basisaanpak blijft, zal voor beide groepen toch een specifieke aanpak nodig zijn. Enerzijds omdat de groep veroordeelden wellicht apart zal worden opgesloten en geen contact zal mogen hebben met andere gedetineerden, anderzijds omdat beide groepen een aantal specifieke kenmerken hebben die een specifieke benadering noodzakelijk maken. We zullen onze expertise rond deze problematiek moeten verhogen. Daartoe informeren we ons via onderzoek vanuit de academische wereld en via buitenlandse voorbeelden. We willen ook nauw samenwerken met het directoraat-generaal van de penitentiaire inrichtingen, met het Vlaams platform radicalisering en met de diensten en personen (zoals de imams) die toegang hebben tot deze groep."

1. Wat de stand van zaken van het actieplan betreft

In zijn antwoord op mijn eerdere schriftelijke vraag stelde de minister: "Er is een ontwerpтекст opgesteld. De haalbaarheid van de acties wordt momenteel nagegaan. Meer specifiek wordt er overleg gepleegd met de verschillende regio's met het oog op een gezamenlijke visie én er wordt gezocht naar partners die de uitvoering van het plan mee kunnen waarmaken. De uiteindelijke acties worden ook bepaald door de keuzes die het directoraat-generaal penitentiaire inrichtingen maakt, zoals het 'detentieregime' in de aparte afdeling in Hasselt en in de 'satellietgevangenen'."

- a) Werd het 'plan van aanpak in het kader van gewelddadig extremisme' ondertussen gefinaliseerd? Wat is de stand van zaken? Werd ondertussen

overleg gepleegd met de verschillende regio's? Is die gezamenlijke visie er ondertussen? Werden de partners die gezocht werden om de uitvoering van het plan te kunnen waarmaken, gevonden? Welke invloed hebben de keuzes van het directoraat-generaal penitentiaire inrichtingen concreet gehad?

- b) In zijn eerdere antwoord op mijn schriftelijke vraag stelde de minister: "Het plan is nog niet definitief en wordt daarom nog niet bijgevoegd."

Kan dit plan, nu het wellicht definitief is, worden toegevoegd als bijlage bij het antwoord op deze schriftelijke vraag?

- c) Was het plan reeds gefinaliseerd op het ogenblik van de opstart van de speciale vleugel in de gevangenis van Hasselt voor radicale gedetineerden (11 april)? Was het plan reeds operationeel/in werking getreden op het ogenblik van de opstart van de speciale vleugel in de gevangenis van Hasselt voor radicale gedetineerden (11 april)? Indien niet, wanneer zal dat het geval zijn?

2. Wat de principes van de bevoegdheidsverdeling met betrekking tot deradicaliseringsprogramma's betreft

De Vlaamse Gemeenschap is bevoegd voor de sociale hulpverlening aan gedetineerden met het oog op hun sociale re-integratie. De directeur-generaal van het Belgisch gevangeniswezen zei op 14 april 2016 in De Standaard: "Wat mij betreft, behoort deradicalisering tot de taak van de gemeenschappen. Ik zal hierover eerstdaags ook met hen een overleg hebben."

- a) Heeft dit overleg ondertussen plaatsgevonden? Zo ja, wat waren de twistpunten? Wat was het resultaat van dit overleg?
- b) Betekent dit dan dat het al die tijd dan nog niet duidelijk was wie bevoegd was?
- c) Wat is de positie van de minister hierover? Wat is volgens hem de exacte invulling van de bevoegdheidsverdeling?

3. Wat enkele concrete keuzes betreft aangaande de strijd tegen radicalisering in de gevangenissen

- a) Uit de verklaringen in de media begrijpen we dat er gewerkt wordt met een systeem van satellietgevangenissen.

- Hoe gebeurt de triage? Wordt hiervoor bijvoorbeeld een commissie opgericht? Wordt de Vlaamse Gemeenschap hierbij betrokken? Worden de islamconsulenten hierbij betrokken?
- Is er een constante opvolging waarbij men bij 'goed gedrag' teruggeplaatst wordt in een reguliere gevangenis, en omgekeerd? Gebeurt die opvolging door dezelfde instantie als de instantie die zorgt voor de triage?

- b) Uit de verklaringen in de media begrijpen we dat er aanvankelijk drie gedetineerden geplaatst werden in Hasselt.

Wordt/werd vanaf dag 1 in een deradicalingstraject voor hen voorzien?

- c) Volgens federal minister Geens kunnen gedetineerden enkel in Hasselt geplaatst worden "indien ze bv. niet in hoge veiligheid moeten ondergebracht worden omdat ze bevrijd zouden kunnen worden of omdat ze andere gevangenen zouden pijn doen." Toch lijkt het er tegelijkertijd op dat Brugge de zeer gevaarlijke gedetineerden zal blijven opvangen. Van Abdeslam raakte dan weer bekend dat hij in Beveren zou worden overgebracht. Het deradicaliseringsregime voor gedetineerden in andere gevangenissen dan Hasselt lijkt niet op maat van deze bijzondere categorie.

Wat zal er voor hen gebeuren? Zullen ook zij onderworpen worden aan een deradicaliseringstraject? Hoe zal dat gebeuren?

- d) Uit het antwoord van de minister op mijn eerdere schriftelijke vraag bleek dat voor wie vatbaar is voor het radicale gedachtengoed er voorzien zal worden in het huidige aanbod, aangevuld met projecten die meer gericht zijn op deze groep. Hij haalde het voorbeeld aan van "sport of cultuur als middel om vertrouwen op te bouwen en gesprek te faciliteren". Hoewel dit een voorbeeld is van een project gericht op 'de groep', zegt minister Geens hierover: "Het regime van de gedetineerden is lichtjes aangepast. Zo zullen ze bijvoorbeeld wel mogen sporten, maar niet tussen de gedetineerden uit andere vleugels."

Hoe moet dit begrepen worden?

- e) Minister Geens stelde dat gedetineerden vormingscursussen kunnen volgen, maar dat die zullen verschillen van het gewone aanbod. "Het is niet de bedoeling dat een cursus hen kan inspireren tot radicale acties" Dit lijkt Vlaamse bevoegdheid te zijn.

Welke cursussen uit het gewone aanbod zouden dan wel kunnen inspireren tot radicale acties? Wat houdt dan het specifieke aanbod van vormingscursussen in voor gedetineerden die vatbaar zijn voor het radicale gedachtengoed?

4. Wat de opleiding van hulp- en dienstverleners betreft

In zijn antwoord op mijn eerdere schriftelijke vraag stelde de minister: "Er is in de voorbije maanden ingezet op het verhogen van de expertise in onze diensten. In de gevangenis van Hasselt pleegt de beleidscoördinator overleg met experts en was er opleiding voor hulp- en dienstverleners. Voor alle hulp- en dienstverleners actief in de gevangenissen in Vlaanderen en Brussel wordt in de loop van 2016 een opleiding over radicalisering georganiseerd."

- a) De opleiding voor hulp- en dienstverleners in Hasselt

Over welke hulp- en dienstverleners gaat het exact? Wat was de inhoud van deze opleiding? Betreft het een opleiding over bijvoorbeeld de terminologie inzake radicalisering, de manier van omgaan met geradicaliseerde gedetineerden? Werden specifieke technieken aangeleerd om in gesprek te gaan met geradicaliseerde gedetineerden, met het oog op deradicalisering/disengagement? Zo ja, hoeveel personen zijn ondertussen tot dergelijke gesprekken in staat? Volstaat dit? Welke bijkomende opleidingen worden gepland?

- b) De opleiding voor alle hulp- en dienstverleners actief in de gevangenissen

Is het correct te stellen dat tot zover geen opleiding over radicalisering georganiseerd werd? Betreft het dezelfde cursus als voor de hulp- en dienstverleners in Hasselt? Over welke hulp- en dienstverleners gaat het? Wat zal de inhoud zijn van deze opleiding? Betreft het een opleiding over bijvoorbeeld de terminologie inzake radicalisering, de manier van omgaan met geradicaliseerde gedetineerden? Worden specifieke technieken aangeleerd om in gesprek te gaan met geradicaliseerde gedetineerden, met het oog op deradicalisering/disengagement? Zo ja, hoeveel personen zullen dan tot dergelijke gesprekken in staat zijn? Volstaat dat? Voor zover deze (eerder generieke?) opleiding er is voor 'alle' hulp- en dienstverleners, zijn er dan ook hulp- en dienstverleners die een (bijkomende) opleiding volgen specifiek met het oog op deradicalisering?

5. Wat de aangekondigde buitenlandse experts betreft

Minister Geens liet weten dat een buitenlandse expert zal worden ingezet: "In de aparte gevangenisafdelingen zal ook worden ingezet op deradicalisering. En dat met behulp van een buitenlandse expert die op dat gebied veel ervaring heeft. We gaan hen via een heel gespecialiseerd programma proberen te bevrijden van die fanatieke

gedachten."¹ In december had de minister echter aangekondigd dat twee buitenlandse experts zouden worden aangetrokken om een deradicaliseringsplan op te stellen. Ze zouden onder meer de cipiers opleiden die in de speciale afdelingen werken waar de zwaarst geradicaliseerde gevangenen opgesloten zitten. Onlangs werd echter bericht dat de experts er nog altijd niet zijn. Volgens het kabinet-Geens zou dat komen door de "grote administratieve rompslomp".

- a) Welke afspraken werden gemaakt tussen de federale overheid en de Vlaamse Gemeenschap met betrekking tot het aanstellen voor deze expert(s)?
- b) Vanaf wanneer gaan de experts aan de slag?
- c) Wat is het profiel van deze experts?
- d) Door wie worden de experts betaald (federale overheid, Vlaamse Gemeenschap)?
- e) Worden zij beiden ingezet voor zowel Hasselt als de andere gevangenissen?
- f) Geven zij alleen opleiding of blijven zij ook na het opgeven van de opleidingen in dienst? Wat zullen zij dan doen? Gaan ze ook zelf in gesprek?
- g) Wie zal specifiek door deze experts opgeleid worden? Wanneer zullen deze personen klaar zijn om zelf disengagementgesprekken te doen? Worden ook de islamconsulenten op deze wijze opgeleid?

6. Wat het inzetten van hulp- en dienstverleners betreft

Graag een gedetailleerd overzicht van de inzet van *bijkomend* Vlaams overheidspersoneel in zowel de gevangenis van Hasselt als in de zogenaamde satellietgevangenissen (en andere gevangenissen voor zover van belang in de strijd tegen radicalisering) voor wat de deradicalisering betreft, dat het mogelijk maakt ook de vergelijking te maken met de inzet van Vlaams overheidspersoneel voordien. In welke mate gaat het om verschuivingen, bijkomend personeel/nieuwe aanwervingen?

7. Wat de budgettaire impact betreft

In zijn antwoord op mijn eerdere schriftelijke vraag stelde de minister: "De budgettaire impact zal maar duidelijk zijn als het actieplan worden gefinaliseerd."

Welke *bijkomende* budgettaire impact heeft de specifieke aanpak van de genoemde gedetineerden? Zullen extra middelen vrijgemaakt worden? Graag een zo gedetailleerd mogelijk overzicht, dat het mogelijk maakt ook de vergelijking te maken met de budgettaire inzet voordien.

8. Wat de aansluiting bij RAN betreft

In zijn antwoord op mijn eerdere schriftelijke vraag stelde de minister: "Het Departement WVG heeft de vraag gesteld om deel uit te maken van het RAN (Radicalisation Awareness Network) van de Raad van Europa waarop veel informatie beschikbaar is. Op die manier wensen we vlotter toegang te krijgen tot goede praktijken in Europa."

Wanneer werd deze vraag gesteld? Waarom werd de vraag niet eerder gesteld (aangezien het al langer duidelijk was dat de expertise nuttig zou zijn)?

¹ <http://www.koengeens.be/news/2016/04/11/geens-in-normale-omgeving-zetten-is-beste-bestrijding-radicalisering>

ANTWOORD

op vraag nr. 489 van 26 april 2016

van **YASMINE KHERBACHE**

1. Het actieplan radicalisering voor de hulp- en dienstverlening in de gevangenissen werd inderdaad al besproken op de gemengde commissie 'hulp- en dienstverlening aan gedetineerden' van 19 april jl. In de gemengde commissie zijn de administraties en koepelorganisaties bevoegd voor hulp- en dienstverlening in Vlaanderen en Brussel vertegenwoordigd. Dit gebeurde ook met de beleidscoördinatoren van alle gevangenissen en daarnaast ook in een apart overleg tussen de beleidscoördinatoren van de gevangenissen van Hasselt, Gent, Brugge en Sint-Gillis. De aparte afdeling in Hasselt en van de satellietgevangenissen, leidde tot het feit dat men zich lokaal heeft voorbereid onder leiding van de beleidscoördinatoren. De beleidscoördinator van de gevangenis van Hasselt heeft de opening van de afdeling nauwgezet opgevolgd en blijft dit ook doen i.f.v. het aanbieden van hulp- en dienstverlening voor zoverre het regime dit mogelijk maakt.
2. Een menswaardig detentietraject, een zinvolle dagbesteding en een goede voorbereiding op maat van de re-integratie geldt ook in het kader van de preventie van radicalisering in de gevangenissen. De federale overheid en de gemeenschappen hebben hierin elk vanuit hun bevoegdheden een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De federale overheid is verantwoordelijk voor de detentie en de levensomstandigheden in de gevangenis via de organisatie van het gevangeniswezen, de gezondheidszorg en de psychosociale dienst. De psychosociale dienst staat in voor het penitentiair traject om de psychosociale re-integratie van de gedetineerden voor te bereiden, het gevaar op recidive zoveel mogelijk te beperken en bij te dragen tot een veilige en humane strafuitvoering. De focus van het optreden ligt tegelijkertijd op het bevorderen en voorbereiden van de sociale integratie van de gedetineerde als op het bijdragen tot maatschappelijke veiligheid d.m.v. risicoreductie en recidivepreventie. De Vlaamse gemeenschap is verantwoordelijk voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden zoals decretaal verankerd in het decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. In de uitvoering van haar bevoegdheid bouwt de Vlaamse overheid een kwaliteitsvol en integraal vrijwillig hulp- en dienstverleningsaanbod voor de gedetineerde en hun directe sociale omgeving uit. Binnen dit vrijwillig kader spelen de voorzieningen en diensten gesubsidieerd door de Vlaamse overheid een rol. In het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden 2015-2019 is dan ook een doelstelling rond gewelddadig extremisme opgenomen. In alle gevangenissen zijn er verschillende diensten actief: de centra algemeen welzijnswerk, de centra geestelijke gezondheidszorg en de VDAB voor individuele (traject)begeleiding. Daarnaast is er nog sport- en cultuuraanbod en een aanbod van centra voor volwassenenonderwijs en centra basiseducatie. Dit aanbod is in principe voor iedereen toegankelijk, tenzij men op individueel regime is gezet door de gevangenisdirectie of door de administratie van de penitentiaire inrichtingen. Deradicalisering vergt een globale aanpak op maat. De begeleiding van gedetineerden bevat elementen die, gelet op de onderscheiden taakstellingen, resp. door de voorzieningen van de Vlaamse overheid en door de psychosociale dienst van de gevangenis dienen aangebracht, begeleid, uitgevoerd en opgevolgd te worden. Er zijn geen uiteenlopende visies op dat vlak. Wel worden zaken afgestemd, dit gebeurt binnen de werkgroep radicalisering van IMC Justitiehuizen.

3. Deze vragen dienen beantwoord te worden door de minister van Justitie. We zijn niet bevoegd voor de organisatie van de penitentiaire inrichtingen.
4. a) De eerste opleiding in Hasselt vond plaats op 25/02, het vervolg op 2/06. In totaal gaat het om 8 uur, aangeboden door de politieschool van Limburg, volgens het CoPPRA-programma (Community Policing and Prevention of Radicalisation). Dit is een gestandaardiseerde kwalitatieve opleiding. Inhoudelijk wordt er een grondige basis meegegeven: begrippenkader, situatie Midden-Oosten, ontstaan, radicaliseringsproces, detectie, ... Alle hulp- en dienstverleners waren hiervoor uitgenodigd: trajectbegeleiders, familiale werkers, psychologen van het CGG, drughulpverleners, medewerkers die werken rond onderwijs, tewerkstelling, cultuur, bibliotheek en sport. Iedereen binnen de hulp- en dienstverlening kan een rol spelen in de aanpak van radicalisering, vandaar dat iedereen werd betrokken in de vorming (ook beleidsverantwoordelijken). Na deze basisopleiding worden verdere vormingsnoden per functie/dienst in kaart gebracht. Dit wordt het vertrekpunt voor het verdere opleidingsplan waarvan in het 2016 verdere initiatieven zullen gerealiseerd worden.

b) Op 30 mei werd een gelijkaardige dagopleiding georganiseerd, eveneens in samenwerking met de politieschool. Die dag richtte zich in de eerste plaats op medewerkers van de zogenaamde satellietgevangenen, maar zal ook openstaan voor de medewerkers van andere gevangenen die met deze problematiek worden geconfronteerd.
5. Het aanstellen van een buitenlands expert is een keuze van minister Geens. U dient uw vragen tot de bevoegde minister te richten.
6. We hebben budgettaire ruimte vrijgemaakt om 2 VTE in te zetten die het team hulp- en dienstverlening aan gedetineerden op dit thema zullen versterken. Dit zal enerzijds nodig zijn om contact te kunnen leggen met die gedetineerden die niet vrijwillig de stap naar hulpverlening zetten, om zo meer aanklampend te kunnen werken en om te kunnen inzetten op het familiale netwerk. Voor de vorming wordt een beroep gedaan op de bestaande budget van het departement WVG.
7. Zie vraag 6.
8. In januari 2016 werd de vraag gesteld door het Departement WVG om aan te sluiten bij de werkgroep 'Prison and Probation' van het RAN. Het Departement heeft ook kennis van de rapporten en werkzaamheden van het RAN. Er worden nuttige inzichten gedeeld en voorstellen gedeeld, maar ook in het RAN heeft men geen duidelijk antwoord op wat een effectieve aanpak is. Zo stelt het finaal rapport dat er nog geen duidelijkheid is over de impact en de effectiviteit van de interventies die tot op heden gebeuren en dat er verder onderzoek en opvolging nodig is.

BIJLAGE

Actieplan